

**ЛОКАЛНИ ПЛАН УПРАВЉАЊА
ОТПАДОМ ЗА ТЕРИТОРИЈУ ГРАДА
СУБОТИЦЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2018. ДО 2028.
ГОДИНЕ**

Суботица, јун 2018. године

Садржај

САЖЕТАК	3
1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА	4
2. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА	6
3. ПОЈМОВИ, ИЗРАЗИ И СКРАЋЕНИЦЕ	12
4. СУБОТИЧКИ РЕГИОН ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	15
4.1. Могућност сарадње две или више јединица локалне самоуправе	15
4.2. Локација постројења за сакупљање, третман и одлагање отпада	17
5. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СУБОТИЦЕ	19
5.1. Очекиване врсте, количине и порекло отпада	19
5.2. Очекиване врсте, количине и порекло отпада који ће се прихватити из других јединица локалне самоуправе	21
5.3. Очекиване врсте, количине и порекло отпада који ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе	21
5.4. Циљеви које треба остварити у погледу поновне употребе и рециклаже отпада	21
5.5. Програм сакупљања отпада из домаћинства	24
5.6. Програм сакупљања опасног отпада из домаћинства	27
5.7. Програм сакупљања комерцијалног отпада	27
5.8. Програм управљања индустријским отпадом	27
5.9. Управљање отпадом који припада посебним токовима	28
5.10. Предлози за поновну употребу и рециклажу компонената комуналног отпада	29
5.11. Програм смањења количина биоразградивог и амбалажног отпада у комуналном отпаду	30
5.12. Програм развијања јавне свести о управљању отпадом	31
5.13. Мере за спречавање кретања отпада који није обухваћен планом и мере за поступање са отпадом који настаје у ванредним ситуацијама	32
6. МЕРЕ САНАЦИЈЕ НЕУРЕЂЕНИХ ДЕПОНИЈА	37
7. НАДЗОР И ПРАЋЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ И МЕРА	40
8. ПРОЦЕНА ТРОШКОВА И ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА ЗА ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ	41
9. РОКОВИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И АКТИВНОСТИ	43
10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА	45

САЖЕТАК

Локални план управљања отпадом за територију Града Суботице за период од 2018. до 2028. представља стратешки документ који садржи податке, циљеве и мере од значаја за ефикасно управљање отпадом на територији јединице локалне самоуправе.

Завршетком изградње Регионалног центра за управљање отпадом Суботичког региона, који обухвата Град Суботицу и општине Сента, Кањижа, Бачка Топола, Мали Иђош, Чока и Нови Кнежевац, створиће се услови за прелазак на регионални концепт управљања отпадом и унапређење система управљања отпадом.

Приоритет за успешно управљање комуналним отпадом у предметном периоду је увођење организованог сакупљања и одвожења отпада на целој територији Града Суботице, увођење разврставања на месту настанка, затварање и санација постојећег сметлишта и санација дивљих депонија.

Планом је предвиђено да се комунални отпад разврстава на месту настанка на нивоу домаћинства, установа и предузећа, и одлаже у плаве и зелене посуде (канте, контејнере). У плаве посуде одлаже се суви отпад који може да се рециклира (папир, пластика, метал), док се у зелене посуде одлаже влажан преостали отпад (биоразградив отпад и компоненте које не могу да се рециклирају). За одлагање стакла, биће обезбеђене посебне жуте посуде. Сав комунални отпад са територије Града Суботице (садржај из плавих, зелених и жутих посуда), овлашћено комунално предузеће ће одвозити до Регионалног центра за управљање отпадом у Бикову, у склопу кога је опремљено постројење за секундарну сепарацију отпада и у коме ће се издвајати корисне компоненте које се могу рециклирати. Издвојени био отпад ће бити третиран на постројењу за компостирање у склопу Регионалног центра, док ће се преостали отпад депоновати на санитарној депонији (Регионална депонија).

Кабаста отпад, опасан отпад из домаћинства, отпад који припада посебним токовима и други отпад који није могуће или није дозвољено одлагати у канте и контејнере за сакупљање комуналног отпада, грађани ће моћи да однесу у центар за сакупљање отпада у склопу Регионалног центра. Поред тога, овај отпад ће се сакупљати и током организованих сезонских акција по насељеним местима и месним заједницама. У будућности је потребно радити на проширењу мреже центара за сакупљање отпада, опремању мобилних постројења за сакупљање отпада и повећању учесталости акција сакупљања кабастог отпада, како би локација за одлагање отпада који се не може или не сме одлагати у канте и контејнере била доступнија грађанима.

По почетку рада Регионалне депоније, престаће се са одношењем комуналног отпада на постојеће сметлиште „Александровачка бара“, што је предуслов да се приступи његовој санацији и наставити са санацијом дивљих депонија.

Едукација становништва је од великог значаја за успешну имплементацију плана и и потребно је спроводити континуално и у свим старосним групама. У склопу информативних, промотивних и едукативних активности потребно је, у складу са хијерархијом управљања отпадом, подстицати смањење настанка отпада, поновну употребу и правилно разврставање на месту настанка, као и правилно поступање са опасним отпадом и отпадом који се не сме одлагати заједно са осталим комуналним отпадом.

Поред побољшања система организованог сакупљања отпада и едукације, потребно је спроводити и друге превентивне мере, као што су интензивнији инспекцијски надзор, ригорознија казнена политика и др.

1.УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Локални план управљања отпадом за територију Града Суботице за период од 2018 до 2028. представља стратешки документ који садржи податке, циљеве и мере од значаја за ефикасно управљање отпадом на територији јединице локалне самоуправе.

1.1 Разлози за ревизију Локалног плана управљања отпадом за територију града Суботице до 2020. године

Локални план управљања отпадом за територију града Суботице до 2020. године (Службени лист Града Суботице бр. 10/11), усвојен је од стране Скупштине Града Суботице 2011. године, у складу са обавезама јединице локалне самоуправе које су произилазиле из важећег Закона о управљању отпадом. У тренутку доношења плана, било је у току обезбеђивање локације и финансијских средстава за изградњу регионалног центра за сакупљање отпадом, у складу са споразумом из 2006. године, којим је формиран Суботички регион за управљање отпадом.

Конкурсом Европске Уније кроз секторски програм „Заштита животне средине, климатске промене и енергетика“ (IPA 2012), обезбеђена су средства за финансирање изградње и опремање регионалног центра за управљање отпадом и трансфер станица као и надзор над извођењем наведених радова. Оквирна вредност бесповратних средстава из IPA Фонда износи 20,15 милиона евра. Министарство задужено за заштиту животне средине, које је било и носилац пројекта и крајњи корисник средстава, обезбедило је средства за набавку опреме за сакупљање отпада за потребе јавних предузећа региона надлежних за сакупљање отпада у износу од 472.320.000,00 динара, док су локалне самоуправе чланице Региона обезбедиле средства за изградњу центара за сакупљање отпада и прикључака на основну инфраструктуру трансфер станица и центара за сакупљање отпада.

Током 2018. године израђен је нови Регионални план управљања отпадом за град Суботицу и општине Бачка Топола, Мали Иђош, Сента, Чока, Кањижа и Нови Кнежевац за период од 2018 до 2028. године (Одлука о доношењу Регионалног плана управљања отпадом за град Суботицу и општине Бачка Топола, Мали Иђош, Сента, Чока, Кањижа и Нови Кнежевац за период од 2018 до 2028. године „Службени лист Града Суботице“ бр. 14/18). У 2018. години очекује се завршетак радова на изградњи и почетак рада Регионалног центра за управљање отпадом.

Прелазак на регионални концепт управљања отпадом, за који ће се услови створити по пуштању Регионалног центра у рад, као и измене прописа из области управљања отпадом до којих је у међувремену дошло, довели су до потребе за ревизијом важећег локалног плана. Како је чланом 14. Закона о управљању отпадом предвиђено да се планови управљања отпадом доносе за период од 10 година и по потреби ревидирају и доносе за наредних 10 година, приступило се ревизији Локалног плана управљања отпадом до 2020. године и изради новог плана за период од 2018. до 2028. године.

1.2 Осврт на реализацију Локалног плана управљања отпадом за територију града Суботице до 2020. године

У Плану управљања отпадом за територију Града Суботица до 2020 године, садржајем су обухваћене мере и активности са роковима и носиоцима планираних задатака.

Реализоване су следеће активности:

- одређивање морфолошког састава комуналног отпада;
- суфинансирање активности компостирања као мера смањења биоразградивог отпада;
- урађене измене, допуне и усаглашавања Одлуке о одржавању чистоће са циљем квалитетније организације сакупљања комуналног отпада;
- набавка типских посуда за одлагање отпада (покривање обухвата Генералног плана Суботица-Палић зеленим посудама за сакупљање отпада);
- обезбеђивање средстава за изградњу Регионалног центра за управљање отпадом и привођење реализације пројекта крају.

Систем одвојеног сакупљања отпада, иако планиран, није заживео и није дао очекиване резултате. Није било обезбеђено ни место за сакупљање посебних токова отпада нити успостављен рад центра за сакупљање кабастог отпада иако је и даље остала добра пракса јесењег и пролећног чишћења града у којој се сакупља и кабасти отпад.

1.3 Изузеци од примене

У складу са изузецима од примене дефинисаних Законом о управљању отпадом, овај план се не односи на гасовите материје које се испуштају у атмосферу, земљу (in situ) укључујући неископану контаминирану земљу и грађевине трајно повезане са земљиштем, неконтаминирано земљиште и друге материјале из природе ископане током грађевинских активности где је извесно да ће материјал бити коришћен у грађевинске сврхе у свом природном облику на градилишту на ком је ископан, радиоактивни отпад, деактивирани експлозиве, фекалије, сламу и друге природне безбедне пољопривредне или шумске материјале коришћене у пољопривреди, шумарству или за производњу енергије од такве биомасе кроз процесе или методе, који не штете животној средини или угрожавају здравље људи, муљ из канализационих система и садржај септичких јама, отпадне воде, споредне производе животињског порекла, укључујући и добијене производе на које се примењују прописи у области ветеринарства, осим оних који су намењени за спаљивање, коришћење у постројењима за биогас или постројењима за компостирање или одлагање на санитарну депонију под посебним условима, у складу са посебним прописом, лешеве животиња које нису заклане, као и на убијене животиње у циљу искорењивања епизоотичне болести, а које су одложене у складу са прописима у области ветеринарства, као и отпад који настаје при истраживању, ископавању, експлоатацији, припреми и складиштењу минералних сировина.

2. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

Закон о управљању отпадом („Сл. гласник РС”, број 36/09, 88/10 и 14/16). Овим законом уређују се: врсте и класификација отпада; планирање управљања отпадом; субјекти управљања отпадом; одговорности и обавезе у управљању отпадом; организовање управљања отпадом; управљање посебним токовима отпада; услови и поступак издавања дозвола; прекогранично кретање отпада; извештавање о отпаду и база података; финансирање управљања отпадом; надзор, као и друга питања од значаја за управљање отпадом.

Важећи подзаконски акти на основу Закона о управљању отпадом су:

1. Уредба о листама отпада за прекогранично кретање, садржини и изгледу докумената који прате прекогранично кретање отпада са упутствима за њихово попуњавање („Сл. гласник РС”, бр. 60/09);
2. Уредба о одређивању појединих врста опасног отпада који се могу увозити као секундарне сировине („Сл. гласник РС”, бр. 60/09);
3. Правилник о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, обрасцу претходног обавештења, начину његовог достављања и упутству за њихово попуњавање („Сл. гласник РС”, бр. 17/17);
4. Правилник о обрасцу захтева за издавање дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада („Сл. гласник РС”, бр. 72/09)
5. Уредба о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде („Сл. гласник РС”, бр. 54/2010, 86/2011, 15/2012 , 3/2014, 31/2015 - други пропис и 44/2016 - други пропис, 43/2017 - други пропис.);
6. Уредба о врстама загађивања, критеријумима за обрачун накнаде за загађивање животне средине и обвезницима, висини и начину обрачунавања и плаћања накнаде („Сл. гласник РС”, бр. 113/2005, 6/2007, 8/2010, 102/2010, 15/2012, 91/2012, 25/2015 - други пропис и 44/2016 - други пропис, 43/2017 - други пропис);
7. Правилник о садржини и изгледу дозволе за складиштење, третман и одлагање отпада („Сл. гласник РС”, бр. 96/09);
8. Правилник о начину и поступку управљања отпадним гумама („Сл. гласник РС”, бр. 104/09 и 81/10)
9. Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Сл. гласник РС”, бр. 56/10);
10. Правилник о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе („Сл. гласник РС”, бр. 61/10);
11. Уредба о престанку важења Уредбе о управљању отпадним уљима („Сл. гласник РС”, бр. 71/10);
12. Правилник о условима, начину и поступку управљања отпадним уљима („Сл. гласник РС”, бр. 71/10);

13. Правилник о садржини потврде о изузимању од обавезе прибављања дозволе за складиштење инертног и неопасног отпада („Сл. гласник РС", бр. 73/10);
14. Уредба о престанку важења Уредбе о начину и поступцима управљања отпадом који садржи азбест („Сл. гласник РС", бр. 74/10);
15. Правилник о поступању са отпадом који садржи азбест („Сл. гласник РС", бр. 75/10);
16. Правилник о управљању медицинским отпадом („Сл. гласник РС", бр. 78/10);
17. Правилник о начину и поступку управљања истрошеним батеријама и акумулаторима („Сл. гласник РС", бр. 86/10);
18. Уредба о одлагању отпада на депоније („Сл. гласник РС", бр. 92/10);
19. Правилник о престанку важења Правилника о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материја („Сл. гласник РС", бр. 92/10);
20. Правилник о начину складиштења, паковања и обележавања опасног отпада („Сл. гласник РС", бр. 92/10);
21. Правилник о садржини, начину вођења и изгледу Регистра издатих дозвола за управљање отпадом („Сл. гласник РС", бр. 95/10);
22. Правилник о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду са упутством за његово попуњавање („Сл. гласник РС", бр. 95/10 и 88/15);
23. Правилник о начину и поступку за управљање отпадним флуоресцентним цевима које садрже живу („Сл. гласник РС", бр. 97/10);
24. Правилник о условима и начину сакупљања, транспорта, складиштења и третмана отпада који се користи као секундарна сировина или добијање енергије („Сл. гласник РС", бр. 98/10);
25. Правилник о начину и поступку управљања отпадним возилима („Сл. гласник РС", бр. 98/10);
26. Правилник о листи електричних и електронских производа, мерама забране и ограничења коришћења електричне и електронске опреме која садржи опасне материје, начину и поступку управљања отпадом од електричних и електронских производа („Сл. гласник РС", бр. 99/10);
27. Уредба о Листи неопасног отпада за који се не издаје дозвола, са документацијом која прати прекогранично кретање („Сл. гласник РС", бр. 102/10);
28. Уредба о врстама отпада за које се врши термички третман, условима и критеријумима за одређивање локације, техничким и технолошким условима за пројектовање, изградњу, опремање и рад постројења за термички третман отпада, поступању са остатком након спаљивања („Сл. гласник РС", бр. 102/10 и 50/12);
29. Правилник о поступању са уређајима и отпадом који садржи ПЦБ („Сл. гласник РС", бр. 37/11);
30. Правилник о изменама Правилника о листи POPs материја, начину и поступку за управљање POPs отпадом и граничним вредностима концентрација POPs материја које се односе на одлагање отпада који садржи или је контаминиран POPs материјама („Сл. гласник РС", бр. 17/17);
31. Правилник о начину и поступку управљања отпадом од титан-диоксида, мерама надзора и мониторинга животне средине на локацији („Сл. гласник РС", бр. 01/12);
32. Правилник о усклађени износима накнаде за управљање посебним токовима отпада („Сл. гласник РС", бр. 43/17);

33. Правилник о усклађеним износима подстицајних средстава за поновну употребу, рециклажу и коришћење одређених врста отпада („Сл. гласник РС”, бр. 43/17);
34. Правилник о начину вођења и изгледу евиденције депонија и сметлишта на подручју јединице локалне самоуправе (“Сл. гласник РС”, бр. 18/18).

Закон о амбалажи и амбалажном отпаду („Сл. гласник РС”, број 36/09) уређује услове заштите животне средине које амбалажа мора да испуњава за стављање у промет, управљање амбалажом и амбалажним отпадом, извештавање о амбалажи и амбалажном отпаду, економске инструменте, као и друга питања од значаја за управљање амбалажом и амбалажним отпадом. Овај закон примењује се за сву амбалажу пласирану на тржиште Републике Србије и сав амбалажни отпад који је настао привредним активностима на територији Републике Србије, без обзира на његово порекло, употребу и коришћени амбалажни материјал.

Подзаконски акти на основу Закона о амбалажи и амбалажном отпаду:

1. Правилник о врстама амбалаже са дугим веком трајања („Сл. гласник РС”, бр.70/09);
2. Правилник о критеријумима за одређивање шта може бити амбалажа, са примерима за примену критеријума и листи српских стандарда који се односе на основне захтеве које амбалажа мора да испуњава за стављање у промет („Сл. гласник РС”, бр. 70/09);
3. Правилник о годишњој количини амбалажног отпада по врстама за које се обавезно обезбеђује простор за преузимање, сакупљање, разврставање и привремено складиштење („Сл. гласник РС”, бр. 70/09);
4. Правилник о начину нумерисања, скраћеницама и симболима на којима се заснива систем идентификације и означавања амбалажних материјала („Сл. гласник РС”, бр. 70/09);
5. Правилник о врсти и годишњој количини амбалаже коришћене за упаковану робу стављену у промет за коју произвођач, увозник, паркер/пунилац и испоручилац није дужан да обезбеди управљање амбалажним отпадом („Сл. гласник РС”, бр. 70/09);
6. Правилник о граничној вредности укупног нивоа концентрације олова, кадмијума, живе и шестовалентног хрома у амбалажи или њеним компонентама, изузецима од примене и року за примену граничне вредности („Сл. гласник РС”, бр. 70/09);
7. Правилник о садржини и начину вођења Регистра издатих дозвола за управљање амбалажним отпадом („Сл. гласник РС”, бр. 76/09);
8. Уредба о утврђивању Плана смањења амбалажног отпада за период од 2015. до 2019. године („Сл. гласник РС”, бр. 144/14);
9. Уредба о критеријумима за обрачун накнаде за амбалажу или упакован производ и ослобађање од плаћања накнаде, обвезницима плаћања, висини накнаде као и начину обрачунавања и плаћања накнаде („Сл. гласник РС”, бр. 08/10 и 22/16);
10. Правилник о обрасцима извештаја о управљању амбалажом и амбалажним отпадом („Сл. гласник РС”, бр. 21/10 и 10/13);
11. Правилник о хемикалијама за које је произвођач или увозник дужан да утврди кауцију за појединачну амбалажу у коју је смештена та хемикалија и о висини кауције за одређену амбалажу према врсти амбалаже или хемикалије која је у њу смештена („Сл. гласник РС”, бр. 99/10);
12. Правилник о техничким и другим захтевима за пластичне кесе са адитивом за оксидациону разградњу и биоразградњу, о оцењивању усаглашености и условима које мора да испуни именовано тело („Сл. гласник РС”, бр. 03/12);

Уредба о одлагању отпада на депоније („Сл. гласник РС", бр. 92/2010) представља базни документ за све активности у погледу пројекта изградње централног постројења за третман отпада овог региона, али и за даљи оперативни рад јер се на основу ове уредбе прописују услови и критеријуми за одређивање локације, технички и технолошки услови за пројектовање, изградњу и рад депонија отпада, врсте отпада чије је одлагање на депонији забрањено, количине биоразградивог отпада које се могу одложити, критеријуми и процедуре за прихватање или неприхватање, односно одлагање отпада на депонију, начин и процедуре рада и затварања депоније, садржај и начин мониторинга рада депоније, као и накнадног одржавања после затварања депоније.

Стратегија управљања отпадом у периоду од 2010– 2019 године („Сл. гласник РС", бр. 29/10) представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Србије. У оквиру стратегије разматрају се потребе за институционалним јачањем, развојем законодавства, спровођењем прописа на свим нивоима, едукацијом и развијањем јавне свести.

Стратегија управљања отпадом:

- Одређује основну оријентацију управљања отпадом за наредни период, у сагласности са политиком ЕУ у овој области и стратешким опредељењима Републике Србије;
- Усмерава активности хармонизације законодавства у процесу приближавања законодавству ЕУ;
- Идентификује одговорности за отпад и значај и улогу власничког усмеравања капитала;
- Поставља циљеве управљања отпадом за краткорочни и дугорочни период;
- Утврђује мере и активности за достизање постављених циљева.

У Републици Студији у току је израда Стратегије за наредни период.

За управљање отпадом и успостављање регионалног система поред Закона о управљању отпадом од изузетног значаја су и следећи закони:

Закон о локалној самоуправи („Сл. гласник РС", бр. 129/2007, 83/2014 - други закон и 101/2016 - други закон) уређује права и дужности јединице локалне самоуправе утврђене Уставом, законом, другим прописом и статутом (изворни делокруг и поверени послови), као што су доношење програма развоја, урбанистичких планова, буџета и завршних рачуна; уређење обављања комуналних делатности (одржавање чистоће у градовима и насељима, одржавање депонија итд.); обезбеђење организационих, материјалних и других услова за обављање комуналних делатности; старање о заштити животне средине. Закон дефинише и начин финансирања јединица локалне самоуправе и то из изворних јавних прихода општине и уступљених јавних прихода Републике (локалне комуналне таксе, накнада за заштиту животне средине, приходи од концесионе накнаде за обављање комуналних делатности и др.); дефинише и могућност сарадње и удруживања јединица локалне самоуправе ради остваривања заједничких циљева, планова и програма развоја, као и других потреба од заједничког интереса;

Закон о комуналним делатностима („Сл. гласник РС", бр. 88/2011, 104/2016 и Одлуку УС РС - 46/2014) одређује комуналне делатности и уређује опште услове и начин њиховог обављања,

омогућава организовање и обављање комуналних делатности за две или више општина, односно насеља, под условима утврђеним законом и споразумом скупштина тих општина, те даје овлашћење општини или граду да у складу са овим законом уређује и обезбеђује услове обављања комуналних делатности и њиховог развоја и др;

Подзаконски акти на основу Закона о комуналним делатностима:

1. Одлука о комуналном реду („Службени лист града Суботице“, бр. 27/17-пречишћен текст)
2. Одлука о управљању комуналним отпадом („Службени лист града Суботице“, бр. 5/18)

Закон о планирању и изградњи („Сл. гласник РС“, бр. 72/09, 81/09, 64/10 – Одлука УС РС, 24/11, 121/12, 42/13 – Одлука УС РС, 50/13 – Одлука УС РС, 98/13 – Одлука УС РС, 132/14, 145/14 и Одлука УС РС - 65/2017.) уређује услове и начин планирања и уређења простора, услове и начин уређивања и коришћења грађевинског земљишта и изградње и употребе објеката; вршење надзора над применом одредаба овог закона и инспекцијски надзор; друга питања од значаја за уређење простора, уређивање и коришћење грађевинског земљишта и за изградњу објеката;

Закон о процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09) одређује поступак процене утицаја на животну средину; начин израде и садржај студије о процени утицаја на животну средину; учешће заинтересованих органа и организација и јавности; прекогранично обавештавање за пројекте који могу имати значајне утицаје на животну средину друге државе; одређује врсте пројеката за чију се изградњу, односно реконструкцију и извођење обавезно врши процена утицаја на животну средину; дефинише надзор и институцију која врши верификацију урађене процене;

Закон о Стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10). Овим законом уређују се услови, начин и поступак вршења процене утицаја одређених планова и програма на животну средину, ради обезбеђивања заштите животне средине и унапређивања одрживог развоја интегрисањем основних начела заштите животне средине у поступак припреме и усвајања планова и програма;

Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 25/15), уређује услове и поступке за издавање интегрисане дозволе за постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра; одређује врсте активности и постројења; уређује надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине.

Закон о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 38/09);

Закон о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС“, број 36/09 и 88/10) којим се уређују субјекти заштите животне средине од буке; мере и услови заштите од буке у животној средини; мерење буке у животној средини; приступ информацијама о буци; надзор и друга питања од значаја за заштиту животне средине и људи;

Закон о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13) којим се уређује управљање квалитетом ваздуха и одређују мере, начин организовања и контрола спровођења заштите и

побољшања квалитета ваздуха као природне вредности од општег интереса која ужива посебну заштиту;

Закон о заштити природе („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка и 14/16) којим се уређују заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине;

Закон о водама („Сл. гласник РС”, бр. 30/10, 93/12 и 101/16) прописује за које објекте су потребни водопривредни услови и водопривредна сагласност у које спадају и индустријски објекти из којих се испуштају отпадне воде у површинске и подземне воде или јавну канализацију, уређује обавезу изградње постројења за пречишћавање отпадних вода и објеката за одвођење и испуштање отпадних вода, укључујући индустријске и комуналне депоније;

Закон о превозу терета у друмском саобраћају („Сл. гласник РС”, бр. 68/2015);

Закон о утврђивању надлежности Аутономне Покрајине Војводине („Сл. гласник РС”, бр. 99/09 и 67/12 – Одлука УС РС);

Закон о јавним предузећима („Сл. гласник РС”, бр. 15/2016);

Закон о привредним друштвима („Сл. гласник РС”, бр.36/11, 99/11, 83/14 - други закон и 05/15).

3. ПОЈМОВИ, ИЗРАЗИ И СКРАЋЕНИЦЕ

- **био отпад** јесте биоразградиви отпад из башти, паркова, од хране, кухињски отпад из домаћинства, ресторана, угоститељства и малопродајних објеката и сличан отпад из производње прехранбених производа;
- **власник отпада** јесте произвођач отпада, лице које учествује у промету отпада као посредни држалац отпада или правно или физичко лице које поседује отпад;
- **дивља депонија** јесте место, јавна површина, на којој се налазе неконтролисано одложене различите врсте отпада и која не испуњава услове утврђене прописом којим се уређује одлагање отпада на депоније;
- **дозвола** јесте решење надлежног органа којим се правном или физичком лицу одобрава сакупљање, транспорт, увоз, извоз и транзит, складиштење, третман или одлагање отпада и утврђују услови поступања са отпадом на начин који обезбеђује најмањи ризик;
- **држалац** јесте произвођач отпада, физичко или правно лице које је у поседу отпада;
- **индустријски отпад** јесте отпад из било које индустрије или са локације на којој се налази индустрија, осим јаловине и пратећих минералних сировина из рудника и каменолома;
- **инертни отпад** јесте отпад који није подложен било којим физичким, хемијским или биолошким променама; не раствара се, не сагорева или на други начин физички или хемијски реагује, није биолошки разградив или не утиче неповољно на друге материје са којима долази у контакт на начин који може да доведе до загађења или угрози здравље људи;
- **карактеризација отпада** јесте поступак испитивања којим се утврђују физичко-хемијске, хемијске и биолошке особине и састав отпада, односно одређује да ли отпад садржи или не садржи једну или више опасних карактеристика;
- **класификација отпада** јесте поступак сврставања отпада на једну или више листа отпада које су утврђене посебним прописом, а према његовом пореклу, саставу и даљој намени;
- **комерцијални отпад** јесте отпад који настаје у предузећима, установама и другим институцијама које се у целини или делимично баве трговином, услугама, канцеларијским пословима, спортом, рекреацијом или забавом, осим отпада из домаћинства и индустријског отпада;
- **компостирање** јесте третман биоразградивог отпада под дејством микроорганизама, у циљу стварања компоста, у присуству кисеоника и под контролисаним условима;
- **комунални отпад** јесте отпад из домаћинства (кућни отпад), као и други отпад који је због своје природе или састава сличан отпаду из домаћинства;
- **медицински отпад** јесте отпад који настаје из објеката у којима се обавља здравствена заштита људи или животиња и/или са других места у којима се пружају здравствене услуге (из дијагностике, експерименталног рада, лабораторија, чистћења, одржавања и дезинфекције простора и опреме), а обухвата неопасан и опасан медицински отпад;
- **најбоље доступне технике** јесу најбоље доступне технике у складу са законом којим се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине;
- **неопасан отпад** јесте отпад који нема карактеристике опасног отпада;

- **опасан отпад** јесте отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован;
- **оператер** јесте свако физичко или правно лице које, у складу са прописима, управља постројењем или га контролише или је овлашћен за доношење економских одлука у области техничког функционисања постројења и на чије име се издаје дозвола за управљање отпадом;
- **отпад** јесте свака материја или предмет садржан у листи категорија отпада (Q листа) који власник одбацује, намерава или мора да одбаци;
- **отпад од грађења и рушења** јесте отпад који настаје у току обављања грађевинских радова на градилиштима или припремних радова који претходе грађењу објеката, као и отпад настао услед рушења или реконструкције објеката, а обухвата неопасан и опасан отпад од грађења и рушења;
- **поновно искоришћење отпада** јесте било који поступак или метода којом се обезбеђује поновно искоришћење отпада;
- **посебни токови отпада** јесу кретања отпада (истрошених батерија и акумулатора, отпадног уља, отпадних гума, отпада од електричних и електронских производа, отпадних возила и другог отпада) од места настајања, преко сакупљања, транспорта и третмана, до одлагања на депонију;
- **посредник** јесте правно лице или предузетник који организује поновно искоришћење или одлагање отпада у име других лица, укључујући и посредника који не преузима отпад у посед;
- **постројење за управљање отпадом** јесте стационарна техничка јединица за складиштење, третман или одлагање отпада, која заједно са грађевинским делом чини технолошку целину;
- **произвођач отпада** јесте привредно друштво, предузеће или друго правно лице, односно предузетник, чијом активношћу настаје отпад и/или чијом активношћу претходног третмана, мешања или другим поступцима долази до промене састава или природе отпада;
- **рециклажа** јесте поновна прерада отпадних материјала у производном процесу за првобитну или другу намену, осим у енергетске сврхе;
- **складиштење отпада** јесте привремено чување отпада на локацији произвођача или власника и/или другог држаоца отпада, као и активност оператера у постројењу опремљеном и регистровано за привремено чување отпада;
- **сметлиште** јесте место где јединице локалне самоуправе одлажу отпад у полуконтролисаним условима, којим управља јавно комунално предузеће и које има одређену инфраструктуру (ограду, капију, булдожер), а тело депоније није изграђено у складу са прописом којим се уређује одлагање отпада на депоније (нема водонепропусни слој, дренажни систем за одвођење отпадних вода и др.);
- **Суботички регион за управљање отпадом** је просторна целина која обухвата град Суботицу и општине Бачка Топола, Мали Иђош, Кањижа, Сента, Чока и Нови Кнежевац (у даљем тексту: Суботички регион), које у складу са потписаним споразумом заједнички управљају отпадом у циљу успостављања одрживог система управљања;
- **трговац** јесте свако правно лице или предузетник који у своје име купује и продаје отпад, укључујући и трговца који не преузима отпад у посед;

- **третман отпада** обухвата физичке, термичке, хемијске или биолошке процесе укључујући и разврставање отпада пре третмана, који мењају карактеристике отпада са циљем смањења запремине или опасних карактеристика, олакшања руковања са отпадом или подстицања рециклаже и укључује поновно искоришћење и рециклажу отпада;
- **управљање отпадом** јесте спровођење прописаних мера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, односно поновног искоришћења и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после затварања и активности које предузима трговац и посредник;
- **фармацеутски отпад** јесу сви лекови, укључујући и примарну амбалажу, као и сав прибор коришћен за њихову примену који се налазе код правног лица, односно предузетника који се бави делатношћу здравствене заштите људи и животиња, а који су постали неупотребљиви због истека рока употребе, неисправности у погледу њиховог прописаног квалитета, контаминирани амбалаже, проливања, расипања, који су припремљени, па неупотребљени, враћени од крајњих корисника или се не могу користити из других разлога, као и фармацеутски отпад из производње лекова и промета лекова на велико и мало и израде галенских, односно магистралних лекова и други фармацеутски отпад, а обухвата неопасан и опасан отпад;

СКРАЋЕНИЦЕ

ЈКП	Јавно комунално предузеће
РПУО	Регионални план управљања отпадом
ЛПУО	Локални план управљања отпадом
РСУО	Регионални систем управљања отпадом
РЦУО	Регионални центар за управљање отпадом
ЦЗСО	Центар за сакупљање отпада

4. СУБОТИЧКИ РЕГИОН ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

4.1. Могућност сарадње две или више јединица локалне самоуправе

Споразум о сарадњи општина у вези са формирањем региона између општина Суботица, Сента, Кањижа, Бачка Топола, Мали Иђош и Чока, потписан је 2006. године. Изменом споразума из 2012. године, региону се прикључила и општина Нови Кнежевац.

Успостављање регионалног система реализовано је кроз следеће активности:

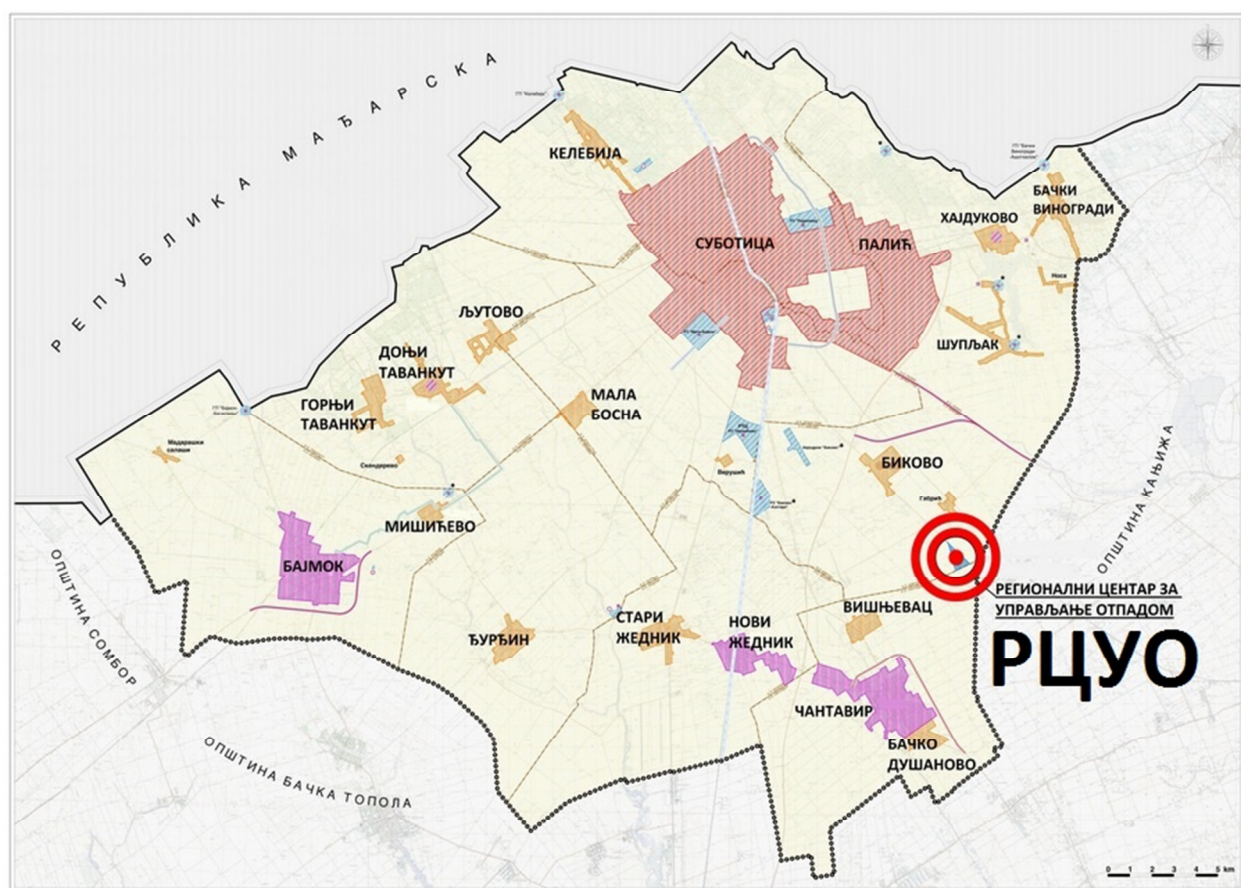
- Формирање Међуопштинске радне групе (дец. 2006 - феб. 2007. год.), са задатком да формира заједничко предузеће, утврди циљеве, динамику, задатке и пословни план и програм предузећа;
- Израда Регионалног плана управљања отпадом за период 2007-2017. године и усвајање на скупштини свих шест општина региона;
- Оснивање предузећа „Регионална депонија“ д.о.о. (мај 2007-феб. 2008. год.);
- Избор локације Регионалног центра за управљање отпадом - обухвата формирање радне групе, израду Студије вредновања потенцијалних локација, израду генералног пројекта, избор локације, преговоре са власницима потенцијалних парцела, одлуку Владе РС (јун 2007-јул 2010. год.);
- Израда Генералног пројекта са претходном студијом оправданости - обухвата припрему пројектног задатка, јавну набавку, израду и обезбеђивање сагласности од Државне ревизионе комисије (окт. 2009-мај 2010. год.);
- Израда Плана детаљне регулације са Стратешком проценом утицаја на животну средину за регионални центар управљања отпадом - обухвата одлуку о изради на скупштини града, израду, прибављање услова, јавни увид и јавну расправу, одлуку о усвајању на скупштини (јул 2010 – дец. 2010. год.);
- Прибављање земљишта за Регионални центар за управљање отпадом – подразумева одлуку Владе, уговор о преносу права коришћења потписаног између Републичке дирекције за државну имовину и Града Суботице, промену намене и конверзију земљишта, упис права у катастар, пренос инвеститорских права на Друштво (септ. 2010-јун 2011. год.);
- Избор локација трансфер станица и центара за сакупљање отпада, решавање имовинско-правних односа, спровођење промена у катастру непокретности и израда урбанистичких планова/пројеката;
- Прибављање Локацијских дозвола и услова надлежних институција за регионални центар управљања отпадом, три трансфер станице и три центра за сакупљање отпадом
- Израда Идејног пројекта са студијом оправданости регионалног центра управљања отпадом - обухвата израду пројектног задатка, јавну набавку, израду и обезбеђивање сагласност од Државне ревизионе комисије;
- Израда Студије о процени утицаја на животну средину регионалног центра управљања отпадом и три трансфер станице - обухвата одређивање обима и садржаја, израду, јавни увид и јавну расправу, обезбеђивање сагласности надлежног органа;

- Израда Главног пројекта за регионални центар управљања отпадом, три трансфер станице и три центра за сакупљање отпадом - обухвата израду пројектног задатка, јавну набавку, израду и техничку контролу пројекта;
- Прибављање средстава за реализацију инвестиције - Финансијска подршка ЕУ у износу од 20,15 милиона евра (83%); Финансијска средства из Буџета Републике Србије у износу од 3,2 милиона евра (13%); Учешће Града Суботице и општина Региона у износу од милион евра (4%);
- Израда тендерске документације и спровођење процедуре избора извођача радова за изградњу регионалне депоније, трансфер станица и центре за сакупљање отпада;
- Изградња прикључака на водоводну и канализациону мрежу и изградња водова за одвод атмосферских вода – обухвата обезбеђење услова, израду техничке документације, обезбеђење дозвола и изградњу прикључака;
- Изградња прикључака на електроенергетски система регионалног центра за сакупљање отпада, три трансфер станица и три центра за сакупљање отпада;
- 15. октобра 2015. године започети су радови на изградњи регионалног центра за управљање отпадом;
- Изградња три трансфер станице и три центра за сакупљање отпада, након чега је извршено њихово тестирање средином 2017. године;
- Израда Регионалног плана управљања отпадом, у 2018. години, за период 2018-2028.

4.2. Локација постројења за сакупљање, третман и одлагање отпада

Комплекс Регионалног центра за управљање отпадом (у даљем тексту РЦУО) је лоциран на територији Града Суботице, 19,7 km југоисточно од места Суботица (географске координате 45.981531 N, 19.798549 E), између насеља Биково и Ором (Слика 1). У оквиру комплекса РЦУО, налази се и санитарна депонија (Регионална депонија).

Слика 1 – Територија Града Суботице са насељеним местима и локацијом Регионалног центра за управљање отпадом

РЦУО се налази на локалном путу који повезује насеља Ором и Биково. Деоница пута између РЦУО и насеља Ором је прихватљивог квалитета, док је деоница пута између насеља Биково и РЦУО у јако лошем стању. Потребно је локални пут из правца Бикова прилагодити потребама, с обзиром да поменути деоница не може да поднесе ни тренутно оптерећење, а са пуштањем у рад РЦУО теретни саобраћај ће се повећати на наведеној саобраћајници.

Површина парцеле намењене за комплекс РЦУО износи око 46 ha, од чега је простор за тело депоније 31,6 ha.

Комплекс РЦУО представља централни објекат Регионалног система управљања отпадом и обухвата следеће целине:

- улазно-излазну зону, унутрашње саобраћајнице, административне и сервисне објекте;
- постројење за компостирање биолошког отпада;
- постројење за секундарну сепарацију отпада;
- хала за складиштење рециклабилног и опасног отпада;
- пречистаче процедурних и отпадних вода (постројење за пречишћавање санитарно - фекалних вода – СБР, сепаратор за пречишћавање атмосферских вода, аерационе и таложне лагуне за процедурне воде и уређај за пречишћавање процедурне воде путем реверзне осмозе);
- тело депоније подељено на касете у које се одлаже неопасан комунални отпад (2 пута 3 ха за прву фазу);
- систем за издвајање депонијских гасова и бакља за спаљивање депонијског гаса;
- заштитни зелени појас око комплекса регионалне депоније.

На комплекс РЦУО ће се свакодневно довозити отпад, а сва возила пролазиће процес идентификације и мерења отпада. Отпад се после идентификације и мерења, у зависности од састава, упућује или у центар за сакупљање отпада или на линију за сепарацију отпада или директно на тело депоније.

На линији за сепарацију прво се врши издвајање крупног отпада, затим биоразградивог, потом рециклабилног и на крају се добија отпад који се више не може искористити и он се одлаже на тело депоније.

У постројењу за компостирање ће се компостирати биоразградив отпад сакупљен путем примарне сепарације и отпад издвојен из мешаног комуналног отпада на линији за сепарацију. Поменути отпад се прво уситни и припреми за компостирање, након чега се смешта у боксове, где се одвијају биолошки процеси и повремено превртање, а након чега компост сазрева и просејава се.

Тело депоније подразумева две касете за одлагање отпада, изолационе слојеве, дренажни систем којим се каналише процедурна вода, систем за рецикулацију процедурних вода и систем за издвајање и спаљивање депонијских гасова.

Отпад ће се одлагати фазно по касетама и прекривати сваких 24 часа, како не би дошло до ширења непријатних мириса и расипања отпада под утицајем ветра. Компост добијен од издвојеног отпада на линији за сепарацију, користиће се за прекривку тела депоније.

Око свих објеката регионалног система за управљање отпадом засађени су зелени заштитни слојеви. У оквиру регионалног система управљања отпадом биће успостављен мониторинг у складу са прописима.

По пуштању у рад РЦУО, сав комунални отпад са територије локалне самоуправе Града Суботице намењен за одлагање на депонији, одлагаће се на Регионалној депонији.

5. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СУБОТИЦЕ

5.1. Очекиване врсте, количине и порекло отпада

У Табели 1. приказани су подаци достављени од стране ЈКП „Чистоћа и зеленило“, израђени у поступку одређивања морфолошког састава отпада према Правилнику о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе ("Сл. гласник РС", бр. 61/10) .

Табела 1. Састав отпада прикупљен са територије града Суботице за 2011. годину

Састав отпада	Новембар		Мај		Фебруар		Август	
	маса (кг)	удео (%)	маса (кг)	удео (%)	маса (кг)	удео (%)	маса (кг)	удео (%)
Баштенски отпад	955,3	49,8	1701,4	50,2	67,7	2,0	499,9	23,0
Остали биоразградиви отпад	309,6	16,1	356,9	10,5	908,5	27,	820,8	37,9
Папир	44,2	2,3	52,5	1,5	45,8	1,4	27,6	1,3
Стакло	34,7	1,8	72,9	2,1	148,1	4,5	72,5	3,3
Картон	45,5	2,4	181,1	5,3	240,1	7,2	78,7	3,6
Амбалжни и остали метал	3,5	0,2	14,4	0,4	6,5	0,2	-	-
Алуминијумске конзерве	13,6	0,7	20,7	0,6	30,6	0,9	22,4	1,0
Пластични амбалажни отпад	34,4	1,8	103,7	3,1	106,9	3,2	52,2	2,4
Пластичне кесе	70,6	3,7	245,5	7,2	132,7	4,1	83,9	3,9
Тврда пластика	32,1	1,7	70,4	2,1	37,6	1,1	61,8	2,9
Текстил	43,9	2,3	122,7	3,6	55,8	1,7	80,7	3,7
Кожа	-		-		-		-	
Пелене	41,8	2,2	57,7	1,7	68,7	2,1	74,4	3,4
Фини елементи(пепео, шут ...)	288,5	15,0	392,3	11,7	1473,4	44,4	289,7	13,5
Укупно	1917,7	100	3392,2	100	3322,4	100	2164,6	100

Поред морфолошког састава ЈКП „Чистоћа и зеленило“ доставило је и податак о количини отпада која је 2011. године одложена на депонију „Александровачка бара“. Овај податак за просечну

годишњу количину отпада добијен је рачуном којим су обухваћена мерења количине отпада на ваги у периоду септембра, октобар, новембар и децембра и на бази израчунате просечне месечне количине помножене са 12 месеци, добијен је податак од 57.413 тона отпада.

У Табели 2. приказани су подаци достављени од ЈКП „Чистоћа и зеленило“ са количинама и врстом отпада које доспевају на депонију „Александровачка бара“

Табела 2 – количине и врсте депонованог отпада у периоду од 2015. до 2017. године

Врста отпада (тона)	2015	2016	2017
Кућно смеће	30.727	33.507	34.350
Биоотпад	1.106	914	754
Кабаста отпад	1.523	1080	1.420
Индустријски отпад	5.238	5.427	5.117
Отпад пореклом са јавних поврина	823	717	798
Мешани комунални отпад	782	1182	1.172
Грађевински шут	5.194	13.282	7.757
УКУПНО	45.422	56.109	51.368

5.2. Очекиване врсте, количине и порекло отпада који ће се прихватити из других јединица локалне самоуправе

У складу са Регионалним планом управљања отпадом, планиране количине које ће се допремати до РЦУО дате су у Табели 3.

Табела 3 – очекиване количине које ће се допремати у РЦУО из других јединица локалне самоуправе

Територијална јединица	Назив предузећа надлежног за управљање отпадом	Укупна количина сакупљеног отпада у 2016. години [t]
Бачка Топола	ЈП „Комград“	3.015
Мали Иђош	ЛКП „Киш Комунал“	1.296
Кањижа	„Брантнер отпадна привреда“ д.о.о.	8.987
Сента	ЈКСП „Сента“	7.540
Чока	ЈКП „Чока“	3.200
Нови Кнежевац	ЈКП „7. Октобар“	4.664

Очекује се да ће, након повећања покривености територије обухваћене организованим сакупљањем комуналног отпада, наведене количине бити повећане.

5.3. Очекиване врсте, количине и порекло отпада који ће се отпремити у друге јединице локалне самоуправе

Планом није предвиђено организовано отпремање комуналног отпада у друге јединице локалне самоуправе. Ово се не односи на комерцијални отпад, индустријски отпад, отпад који припада посебним токовима, као и секундарне сировине издвојене из комуналног отпада, који власници предају овлашћеним оператерима, у складу са условима на тржишту и где постоји могућност да се локације оператера који се баве даљим третирањем налазе изван територије јединице локалне самоуправе.

5.4. Циљеви које треба остварити у погледу поновне употребе и рециклаже отпада

Циљеви у погледу рециклаже амбалажног отпада

За почетну стопу рециклирања (примарна и секундарна селекција), у складу са Регионалним планом, планирана је стопа од 2% за 2018. годину и та стопа ће се постепено повећавати док се не достигне стопа од 10% у 2022. години. Након тога, очекује се да ће стопа од 10% стагнирати.

Табела 4 - удели појединих врста рециклажног отпада у односу на укупну предвиђену количину (10%) сакупљеног рециклабилног отпада.

Врсте рециклабилног отпада	Отпад из домаћинства [%]
Папир и картон	3,20
ПЕТ амбалажа	2,00
Остала пластика	4,20
Црни метали	0,50
Обојени метали	0,10
Укупно	10,00

Циљеви у погледу рециклаже осталих врста отпада

У центрима за сакупљање отпада (ЦЗСО) ће се сакупљати отпад који због састава и величине не може или не треба да се баца у канту. У ЦЗСО грађани ће моћи да донесу и сав рециклабилни отпад, а све у циљу смањења количине отпада за депоновање и повећања степена рециклаже отпада.

У постојећим центрима за сакупљање отпада неће се преузимати отпад који је претходно организовано сакупљен примарном селекцијом од стране надлежних комуналних предузећа, него само отпад који ће се доносити од стране грађана.

Приоритет селектованог сакупљања је дат најзаступљенијим врстама отпадних материјала који настају у домаћинствима (укључујући и неке врсте које су у широкој употреби, а имају карактеристике опасног отпада):

- папир и картон,
- пластика и ПЕТ,
- стакло,
- метал,
- текстил (кабасти душеци и сл.),
- дрво (обрађено),
- кабасти отпад из домаћинства,
- електрични и електронски отпад (бела техника, кућни апарати, рачунари, мобилни телефони и сл),
- отпадне гуме,
- грађевински отпад из домаћинства,
- биоразградив отпад,
- искоришћени акумулатори и батерије,
- флуоресцентне цеви,
- отпадна уља,
- амбалажа од боја и лакова и
- амбалажа од кућне хемије.

Отпад преузет у центрима за сакупљање отпада ће се привремено складиштити, а кад се сакупи довољна количина за рационалан транспорт, исти ће се, када је то могуће, даље пласирати на тржиште или предавати овлашћеном оператеру на даље збрињавање.

Циљеви у погледу третмана биоразградивог отпада

Биоразградиви отпад ће бити третиран у постројењу за компостирање. Количине које ће у њему бити третиране и од којих ће се производити компост се планирају у складу са Уредбом о одлагању отпада на депоније и прописаним процентима смањења биоразградивог отпада који се може одлагати на депонију. Међутим, како се прописане стопе смањења нису постигле у периоду од 2012. до 2016. године на нивоу републике, треба имати на уму да ће Република Србија у наредном периоду водити интензивне преговоре у вези обавезе достизања циљева у погледу смањења количина биоразградивог отпада који се одлаже на депоније. Регионално предузеће мора бити активно укључено у овај процес, нарочито у погледу транзиционог периода - продужетак периода после 2026. године, о коме ће се преговарати.

Табела 5 - Стопе смањења биоразградивог отпада одређене Уредбом о одлагању отпада

Година	2012-2016	2017-2019	2020-2026
Смањење од укупне количине биоразградивог комуналног отпада (по тежини)	25%	50%	65%

С обзиром на велику количину биоразградивог отпада у комуналном отпаду и велику количину зеленог отпада, као и стратешке циљеве Србије у погледу смањења биоразградивог отпада за депоновање, постоји могућност имплементације савремених технологија са циљем третмана ове врсте отпада.

Третирањем биоразградивог отпада у компостилишту у Регионалном центру за управљање отпада ће се производити компост различитог квалитета (компост „А“ и „Б“ класе) који се урачунава у државне циљеве у погледу стопа рециклаже у складу са одредбама оквирне директиве.

Компост добијен искључиво од биоразградивог отпада издвојеног примарном сепарацијом (компост „А“ класе) је квалитета органског ђубрива.

Отпад који се издвоји на линији за сепарацију биолошки се третира у компостилишту (компост „Б“ класе) и користи се за свакодневну прекривку тела депоније.

У наредном периоду потребно је подстаћи сепарацију биоразградивог отпада на месту настанка. Како би се ово постигло потребно је едуковати становништво и подстицати кућно компостирање.

5.5. Програм сакупљања отпада из домаћинства

Концепт управљања комуналним отпадом на регионалном нивоу заснован је на систему примарне селекције по принципу „две канте“ (Слика 2). Отпад се разврстава на месту настанка, на нивоу домаћинства, установа и предузећа.

Слика 2 – Схема концепта управљања комуналним отпадом (садржај плавих и зелених посуда одвојено се одвози до РЦУО на даљи третман; отпад који се не може или не сме одлагати у плаве и жуте посуде, грађани односе у најближи ЦЗСО; у насељима ће посебно бити распоређени жути контејнери намењени за одлагање стакла)

Плава канта – за суви, рециклабилан отпад (осим стакла)

Такозвана „плава канта“ је посуда, канта или контејнер намењен за сакупљање рециклабилног отпада, осим стакла. У посуде плаве боје се одлажу све оне врсте отпада које могу имати неку употребну вредност у процесу рециклаже, а то је отпад који се може пласирати на тржиште Републике Србије. Комунално предузеће сакупља отпад из плавих канти и одвози га до линије за сепарацију, која се налази у РЦУО.

Зелена канта – за остале врсте отпада, тј. мокар отпад

Такозвана „зелена канта“ је посуда, канта или контејнер одговарајућег капацитета намењен за сортирање такозваних „влажних остатака“ током примарне селекције што подразумева све компоненте комуналног отпада које се не могу рециклирати. Тзв. влажан отпад се такође транспортује до РЦУО. Узимајући у обзир морфолошки састав отпада, у зелену канту ће се већим делом одлагати биоразградив отпад и мање количине осталих врста отпада, које нису погодне за рециклажу.

Поред плаве и зелене канте, за издвајање стаклене амбалаже потребно је обезбедити **жуте контејнере за стакло** (од 1,1 m³), које је потребно поставити на места доступна станарима и у насељима колективног и у насељима индивидуалног становања.

У зонама индивидуалног становања, комунално предузеће ће одношење отпада из плавих и зелених канти обављати утврђеном динамиком. Препорука је да се мокри отпад из зелене канте и даље одвози једном недељно, а да се отпад из плаве канте односи једном у две недеље.

Динамика пражњења жутих контејнера биће утврђена и ревидирана након почетка функционисања система. Такође је потребно да се у периоду када се генерише већа количина зеленог биоразградивог отпада (лишће, трава, гране) спроводе акције интензивнијег сакупљања ове врсте отпада.

У зонама колективног становања, прикупљање отпада ће се вршити у контејнерима од 1.100 литара и то у плавим контејнерима (суви рециклабилни отпад осим стакла), зеленим контејнерима (остали, мокар отпад) и жутих контејнерима (стакло). Препоручује се да, где је то могуће, контејнери буду постављени на местима која су доступна само станарима (наменске просторије, ограђени и закључани простори, дворишта зграда, итд).

Отпад који није могуће или није дозвољено одложити у контејнере, отпад који припада посебним токовима, као и кабасти отпад, грађани ће моћи да однесу у центар за сакупљање отпада који се налази у оквиру Регионалног центра за управљање отпадом у Бикову. Препорука је да се кабасти отпад из домаћинства, поред тога што постоји могућност да се одлаже у центре за сакупљање отпада, организовано прикупља једном или два пута годишње. У будућности је потребно радити на проширењу мреже центара за сакупљање отпада, опремању мобилних постројења за сакупљање отпада и повећању учесталости акција сакупљања кабастог отпада, како би локација за одлагање отпада који се не може или не сме одлагати у канте и контејнере била доступнија грађанима.

Примарна селекција отпада ће се постепено развијати у зависности од финансијских, техничких и кадровских капацитета овлашћених предузећа, с обзиром да није могуће одмах на почетку покрити целу територију примарном селекцијом. Као прелазно решење док се не уведу плаве посуде у сва домаћинства, треба увести наменске плаве кесе за рециклабилни отпад и разрадити динамику сакупљања истих.

На разраду динамике сакупљања отпада из домаћинстава ће утицати и постепено проширење степена покривености територије услугом сакупљања отпада, тј. постепено увођење услуге сакупљања отпада за све становнике, узимајући у обзир следеће приоритете:

- Покривање целе територије локалне самоуправе организованим сакупљањем и одвожењем отпада;
- Увођење система разврставања на месту настанка по принципу две посуде - зелена и плава (канте у зонама индивидуалног становања, контејнери у зонама колективног становања)
- Увођење жутих контејнера за одлагање стакла (и у насељима индивидуалног и у насељима колективног становања);
- Увођење интензивнијег одвожења биоотпада у периоду када се ова врста отпада сезонски ствара у већим количинама, промовисање и подстицање компостирања на месту настанка у домаћинствима у којима за то постоје услови.

Критеријуми за ближе утврђивање увођења организованог сакупљања и примарне селекције биће број становника, локација насеља, постојећа опремљеност посудама са сакупљање, као и кадровски и технички капацитети овлашћеног предузећа. Тачан обим и динамика сакупљања и одвожења комуналног отпада ближе ће се разрађивати Годишњим програмима сакупљања и одвожења комуналног отпада које израђује овлашћено комунално предузеће и које путем секретаријата надлежног за комуналне делатности доставља Градском већу на сагласност. Препорука је да годишњи програми, поред тачно дефинисане динамике одвожења отпада у години на коју се односе, садрже и детаљан приказ планираних активности за наредну годину, како би сви субјекти реализације могли благовремено да планирају прилагођавање планираним променама.

5.6. Програм сакупљања опасног отпада из домаћинства

Опасан отпад из домаћинства, грађани су дужни да однесу Центре за сакупљање отпада (тзв. „рециклажна дворишта“), или предају овлашћеном оператеру који има дозволу за сакупљање опасног отпада. Забрањено је мешање опасног отпада са осталим комуналним отпадом и његово одлагање у плаве, зелене или жуте контејнере или канте.

На територији Града Суботице, постојећи центар се налази у оквиру РЦУО у Бикову.

У оквиру РЦУО предвиђен је простор за прописно, привремено складиштење опасног отпада који ће се тамо одвозити из свих центара за сакупљање отпада у Региону. Опасан отпад ће се предати даље оператерима који имају одговарајуће дозволе у складу са економски најисплативијом опцијом.

У будућности је потребно проширити мрежу центара за сакупљање отпада тако да се они налазе на местима која су лако доступна грађанима и опремити мобилна постројења којима би се покрила удаљенија насеља у којима није предвиђена изградња ЦЗСО.

Отпад преузет у центрима за сакупљање отпада ће се привремено складиштити, а кад се сакупи довољна количина за рационалан транспорт, исти ће се, када је то могуће, даље пласирати на тржиште или предавати овлашћеном оператеру на даље збрињавање.

На националном нивоу стратешки документи у вези са интегрисаним управљањем опасним отпадом још увек нису донети, а у нашој земљи не постоје капацитети за третирање и коначно збрињавање опасног отпада, те је извоз тренутно једина опција, што значајно угрожава одрживост система управљања отпадом и представља ризик за успешну имплементацију Плана.

5.7. Програм сакупљања комерцијалног отпада

Комерцијални отпад је отпад који настаје у предузећима, установама и другим институцијама које се у целини или делимично баве трговином, услугама, канцеларијским пословима, спортом, рекреацијом или забавом, осим отпада из домаћинства и индустријског отпада.

Комерцијални отпад предаје се овлашћеном оператеру који има дозволу за преузимање те врсте отпада. Са амбалажним комерцијалним отпадом поступа се у складу са посебним законом којим је уређена ова област. Неопасан комерцијални отпад који није амбалажни отпад, а који је по свом саставу сличан комуналном отпаду, може се одлагати у плаве, односно зелене канте из којих отпад сакупља ЈКП.

5.8. Програм управљања индустријским отпадом

Индустријски отпад по дефиницији представља отпад пореклом из индустријске - производне делатности, осим јаловине и пратећих минералних сировина из рудника и каменолома. Одговорност у управљању индустријским отпадом имају правна лица која су

генератори, тј. произвођачи индустријског отпада. У складу са законским и подзаконским прописима они су у обавези да отпад разврставају и класификују на опасан и неопасан отпад. Опасан отпад се на локацији генератора може складиштити најдуже до годину дана. Опасан отпад треба складиштити и обележавати на прописан начин. Неопасан и опасан отпад се треба предавати оператерима који поседују одговарајуће дозволе за управљање отпадом. Генератор отпада је у обавези да прати коначне опције збрињавања отпада који је генерисао.

5.9. Управљање отпадом који припада посебним токовима

Отпад који се прикупља у центрима за сакупљање отпада

Центар за сакупљање отпада (ЦЗСО) у склопу регионалног центра за управљање отпадом (РЦУО) предвиђен је и за преузимање отпада од грађана који припада посебним токовима и то:

- електрични и електронски отпад (бела техника, кућни апарати, рачунари, мобилни телефони и сл),
- отпадне гуме,
- грађевински отпад из домаћинства,
- искоришћени акумулатори и батерије,
- флуоресцентне цеви,
- отпадна уља,
- амбалажа од боја и лакова и
- амбалажа од кућне хемије.

Потребно је радити на проширењу мреже центара за сакупљање отпада, опремању мобилних постројења за сакупљање отпада и повећању учесталости акција сакупљања кабастог отпада, како би локација за одлагање отпада који припада посебним токовима била доступнија грађанима.

Медицински отпад

У складу са Законом о управљању отпадом, произвођач медицинског отпада сакупља сав отпад на месту настанка и разврстава опасан од неопасног отпада, односно различите врсте опасног медицинског отпада и одлаже у одговарајућу амбалажу прилагођену његовим својствима, количини, начину привременог одлагања, превоза и третмана. Произвођач опасног медицинског отпада мора да има закључен уговор са лицем које има дозволу за сакупљање и транспорт медицинског отпада, ако не поседује сопствено возило за транспорт медицинског отпада.

Отпад који је настао обављањем кућног лечења и осталих сличних активности у којима настаје медицински отпад, преузима лице које обавља ту делатност и обезбеђује његов третман или безбедно одлагање о сопственом трошку, у складу са прописима којима се уређује управљање отпадом. Трошкове управљања медицинским отпадом сноси произвођач отпада

Фармацеутски отпад

На основу Закона о управљању отпадом, апотеке које су основане као здравствене установе, односно ветеринарска организација, као и апотеке основане као приватна пракса дужне су да преузму фармацеутски отпад произведен од грађана и да тај отпад предају лицима која врше сакупљање, транспорт, третман, односно складиштење, поновно искоришћење и одлагање или извоз фармацеутског отпада. Трошкове управљања, односно извоза фармацеутског отпада сакупљеног од грађана сноси произвођач и/или увозник који ставља фармацеутске производе на тржиште Републике Србије, пропорционално учешћу у маси пласмана својих производа на тржиште Републике Србије, у складу са законом, а на основу евиденције Агенције за лекове и медицинска средства.

5.10 Предлози за поновну употребу и рециклажу компонената комуналног отпада

Регионални систем управљања отпадом заснован је на примарној и секундарној селекцији комуналног отпада. Примарно селектован отпад из „плавих“ и „зелених“ канти, који се довози у виду два засебна тока, путем аутосмеђара на локацију регионалног централног постројења – РЦУО, третираће се на линији за сепарацију. Секундарна селекција „зелене канте“ ће се вршити у току прве смене рада регионалног предузећа. Циљ ове селекције да се и из „зелене канте“, односно из мешаног комуналног отпада, издвоји свака компонента отпада која се може упутити у токове рециклаже. Овако издвојени рециклабилни материјали су углавном запрљани и имају нижу тржишну вредност. Оваквом организацијом рада кроз физичко издвајање рециклабилних материјала из мешаног комуналног отпада постиже се издвајање сваке компоненте која има употребну вредност у погледу рециклаже и смањује се количина отпада за крајње одлагање.

Из мешаног комуналног отпад који се допрема у халу за сепарацију у случају присутности крупног отпада (>500 mm), прво се врши његово издвајање у кабинџи за предселекцију. После предселекције отпад се путем покретне траке упућује на отварање кеса и потом на издвајање отпада, у три главне фракције на ротирајућем бубњу, са отворима од 30 до 80 mm:

- фракцију 0-30 mm намењену коначном одлагању на тело депоније,
- фракцију 30-80 mm која се упућује у постројење за компостирање и
- фракцију већу од 80 mm која се упућује на линију за селекцију.

После наведених фаза механичке селекције отпада, у климатизованим кабинџама, врши се ручно издвајање жељених секундарних сировина у наменске боксове за сваку врсту рециклабилног материјала.

Отпад намењен за коначно одлагање и отпад издвојен за компостирање пролазе кроз магнетне и индукционе сепараторе, где се врши издвајања метала.

Процес селекције се након сортирања завршава упућивањем издвојених рециклабилних материјала на хидрауличне пресе, односно њихово балирање након пресовања. Балирани

материјали се складиште у наменски изграђеном складишту, тако да је потпуно спремни за даљу продају тј. упућивање код оператера са одговарајућом дозволом за третман, тј. рециклажу издвојених материјала.

Након прве године рада РЦУО, тј. након мерења количине и састава отпада, процениће се количине и тржишна вредност чврстог отпада, који се може упутити на термичку обраду, и по могућности ће се закључити уговор о предаји овог остатака на термичку обраду отпада у цементну индустрију.

Секундарна селекција отпада из „плаве канте” ће се извршити на линији за сепарацију у току друге смене рада РЦУО. Предвиђено издвајање папира и картона, пластике и ПЕТ амбалаже, алуминијумских конзерви и метала. Сортирање рециклабилних материјала се ради са циљем пласмана на тржиште и продаје која обезбеђује веће приходе.

Стакло ће се издвајати у посебне посуде за сакупљање стакла, мимо комуналног и рециклабилног отпада, те ће се издвајати у домаћинствима.

Продаја секундарних сировина на тржишту представља приходе за регионално предузеће „Регионална депонија“ ДОО Суботица, што директно утиче на смањење накнаде за одлагање отпада. Рециклабилни материјали који се издвајају из мешаног отпада у односу на рециклабилни отпад из плаве канте, имају много нижу вредност на тржишту због запрљаности и нечистоћа које се јављају, те примарна сепарација и свест становништва имају велику улогу у успостављању одрживости регионалног система за управљање отпадом.

5.11. Програм смањења количина биоразградивог и амбалажног отпада у комуналном отпаду

Биоразградив отпад

Биоразградив отпад издвајаће се у поступку примарне и секундарне сепарације. На линији за сепарацију отпада РЦУО, издвојена фракција отпада од 30-80 mm се упућује у постројење за компостирање.

Пројектовани капацитет компостилишта у склопу РЦУО је најмање 20.000 t/годишње. Почетни капацитет компостилишта ће бити 8.000 t/годишње, што је еквивалентно проценту од 10% од укупног отпада и тај проценат ће се постепено повећавати.

Планирана је производња компоста „А“ и „Б“ класе.

Компост „А“ се добија из чистог зеленог отпада, а компост „Б“ класе из биоразградивог отпада издвојеног из мешаног отпада.

Производња компоста „Б“ класе подразумева биолошки третман отпада којим се постиже следеће:

- Аеробни третман смањује количину биоразградивог отпада који се допрема на депонију, што је у потпуности у складу са условима Европске уније и националним циљевима Републике Србије.
- Смањује се количина отпада за 40% што ће значајно повећати животни век депоније.

- Смањује се количина процедурне воде са депоније, спречава се ширење непријатних мириса, присуство птица и глодара.

Биланс маса у компостилишту ће се проверити током прве године рада постројења.

Пројектом планирана производња компоста „А“ класе подразумева компост који ће имати квалитет органског ђубрива.

Није планирано плаћање накнаде за третман ове врсте отпада већ се предлаже да регионално предузеће спроведе систем „поновног откупа“ на основу кога ће комунална предузећа бити у могућности да откупе одређене количине произведеног компоста „А“ класе по цени оперативних трошкова.

Амбалажни отпад

Законом о амбалажном отпаду, прописано је да је крајњи корисник дужан да комунални амбалажни отпад разврстава и/или одвојено складишти, тако да не буде измешан са другим отпадом, како би могао да буде прослеђен или враћен, сакупљен, поново искоришћен, прерађен или одложен у складу са законом којим се уређује управљање отпадом.

Примарном селекцијом, рециклабилне компоненте комуналног амбалажног отпада одлагаће се у плавим кантама.

Када је у питању амбалажни отпад који није комуналан, забрањено је његово прослеђивање или враћање комуналним предузећима, осим када за то постоји закључен уговор. Крајњи корисник мора да обезбеди да амбалажа и амбалажни отпад који није комунални отпад, који се прослеђује или враћа, не буде загађен опасним или другим материјама које нису садржане у упакованој роби, а које чине поновно искоришћење или рециклажу немогућом или изводљивом једино по несразмерно вишем трошку.

5.12. Програм развијања јавне свести о управљању отпадом

Развијање јавне свести становништва кроз едукативне програме треба да је усмерено на следеће циљне групе:

- запослене у ЈКП
- запослене у локалној самоуправи
- образовне институције (од вртића преко школа, до универзитета)
- општу јавност
- локалне медије

Примарна селекција отпада је веома битна у систему за управљање отпадом. Да би се примарна селекција увела, поред неопходне инфраструктуре за селектовано одвајање отпада, потребно је да се и становништво укључи у цео систем. Да би становништво разврставало отпад на месту настанка неопходно је константно подизање свести грађана о важности успостављања селекције отпада на месту настанка и утицаја који се истим јавља на животну средину. Увођење примарне сепарације, као и њен развој захтевају додатно ангажовање свих актера укључених у регионални систем, због чега је од велике важности развој систематске међуопштинске сарадње, као и координација ових активности од стране регионалног предузећа.

У склопу информативних, промотивних и едукативних активности потребно је, у складу са хијерархијом управљања отпадом, подстицати смањење настанка отпада, поновну употребу и правилно разврставање на месту настанка, као и правилно поступање са опасним отпадом и отпадом који се не сме одлагати заједно са осталим комуналним отпадом.

Значајан допринос у области едукације грађана са циљем развоја примарне селекције отпада треба да имају и организације цивилног друштва.

5.13. Мере за спречавање кретања отпада који није обухваћен планом и мере за поступање са отпадом који настаје у ванредним ситуацијама

У Регионалном центру за управљање отпада је допуштено одлагање само неопасног отпада који ће бити прописан у дозволи за одлагање.

На улазу у ЦЗСО ће се вршити визуелна провера и контрола отпада, који буде доносило становништво, како би се спречило складиштење отпада који је забрањено одлагати у ЦЗСО. Забрањен је прихват следећих врста отпада у постојећим ЦЗСО:

- Течног отпада;
- Материјала који садрже азбест;
- Медицинског и животињског отпада;
- Мешаног комуналног отпада и

Приликом одлагања отпада морају бити спроведене следеће операције:

- визуелна инспекција отпада на улазу у депонију, као и на месту одлагања;
- верификација усаглашености отпада са описом из документације коју доставља власник;
- мерење и регистрација испоруке; сваку испоруку прате следеће подаци који се уписују у регистар отпада сваког дана:
 - врста отпада;
 - карактеристике отпада;
 - тежина отпада;
 - порекло;
 - име и адреса фирме која је довезла отпад;
 - тачна локација на коју је отпад одложен на депонији.

Свако илегално одлагање отпада који није на листи за депоновање, на комплексу регионалног предузећа или ван њега, кажњиво је у складу са Законом о управљању отпадом. Опасан отпад се мора складиштити у складу са прописима и транспортовати до постројења за третман у другом региону или извозити на третман у иностранство.

Са посебним токовима отпада мора се поступати у складу са Законом о управљању отпадом и подзаконским прописима и у складу са мерама предвиђеним овим и Регионалним планом.

За поступање са отпадом супротно мерама које су предвиђене планом, односно законом, Закон о управљању отпадом је прописао казнене мере, за свако правно лице уколико:

- на депонију прими отпад који не испуњава услове о одлагању отпада прописане дозволом или ако о одбијању прихватања не обавести надлежни орган;
- складишти отпад на местима која нису технички опремљена за привремено чување отпада на локацији произвођача или власника отпада, у центрима за сакупљање, трансфер станицама и другим локацијама или по истеку прописаног рока за привремено складиштење;
- третман отпада обавља супротно одредбама закона;
- врши физичко-хемијски третман отпада супротно прописаним условима;
- врши биолошки третман отпада супротно прописаним условима;
- врши термички третман отпада супротно условима у дозволи;
- врши одлагање отпада на локацији која не испуњава техничке, технолошке и друге прописане услове, односно супротно условима утврђеним у дозволи или без претходног третмана или одлаже опасан отпад заједно са другим врстама отпада;
- приликом сакупљања, разврставања, складиштења, транспорта, поновног искоришћења и одлагања опасан отпад не упакује и обележи на одговарајући начин;
- меша различите категорије опасног отпада, осим у случају када је то дозвољено, одлаже опасан отпад без претходног третмана или врши разблаживање опасног отпада ради његовог испуштања у животну средину;
- управља посебним токовима отпада супротно закону.

Ванредна ситуација је стање када су ризици или последице катастрофа, ванредних догађаја и других опасности по становништво, животну средину и материјална добра таквог обима и интензитета да њихов настанак или последице није могуће спречити или отклонити редовним деловањем надлежних органа или служби, због чега је за њихово ублажавање и отклањање неопходно употребити посебне мере, снаге и средства за појачан режим рада (Закон у ванредним ситуацијама, „Сл. гласник РС” бр. 111/09).

Начин поступања са отпадом који настаје у ванредним ситуацијама (поплава, земљотрес, снег, лед, техничко-технолошка несрећа, удес, катастрофа) ће бити регулисан у складу са Планом заштите и спасавања путем Штаба за ванредне ситуације.

Отпад настао у ванредним ситуацијама може да представља опасност за здравље људи и за животну средину, у зависности од порекла и да ли је ванредна околност створила проблем са разношењем постојећег отпада.

У случају ванредних ситуација од изразите важности је деловати превентивно. Превентивне мере које утичу на смањење количине отпада који настаје у ванредним ситуацијама зависе од саме ванредне ситуације.

Сва предузећа чија делатност представља ризик по здравље људи и животну средину су дужна да израде планове кроз које ће дефинисати превентивне мере и процедуре поступања у ванредним ситуацијама.

Уклањање отпада насталог у ванредним ситуацијама треба да прати принцип приоритета, тако да се отпад категорише а затим уклања од важнијих, ка мање важним приоритетима. Отпад треба уклањати по следећем редоследу:

- Опасни материјали и опасан отпад;
- Комунални отпад;
- Животињски отпад;
- Пољопривредни производи;
- Инертни отпад.

Опасни материјали и опасан отпад

Мешани отпад за који се претпоставља да може бити опасан отпад и опасан отпад, треба физички одвојити од осталог комуналног отпада тако да не може доћи до мешања са неопасним отпадима у циљу безбедног преузимања и транспорта до коначног збрињавања од стране овлашћеног оператера који поседује Дозволу за управљање опасним отпадом. Опасан отпад је неопходно привремено складиштити у складу са прописима.

Уколико је ванредна ситуација настала испуштањем садржаја или оштећењем контејнера за опасне материјале или хемикалије, могу бити убачени у осигуране обележене контејнере. Расути опасни материјали могу бити апсорбовани инертним материјалима и затим убачени у пластичне џакове или трајне контејнере. Оштећене вреће које садрже хемикалије, пестициде, вештачко ђубриво, и сл. треба да буду смештене у пластичне кесе или одговарајуће контејнере, који су означени и смештени на безбедној локацији. Треба избегавати мешање некомпатибилних материјала као што су на пример киселине и базе, која могу произвести нежељене реакције.

Уколико се утврди да опасан отпад представља опасност, потребно је онемогућити приступ у околној зони све док особље ангажовано због ванредне ситуације не заврши са чишћењем.

Привремено одлагање и транспорт опасног отпада насталог у ванредним ситуацијама треба организовати, у складу са националним прописима, за сваку јединицу локалне самоуправе у региону. Регионално предузеће се бави одлагањем комуналног отпада и не може да прихвати опасан отпад настао у ванредним ситуацијама, нити да финансира његово збрињавање.

Комунални отпад

У случају великих количина отпада који настаје у ванредним ситуацијама, јавност треба едуковати и информисати да не меша опасан, кабасти и амбалажни отпад са комуналним отпадом. Комунални отпад треба сакупити и одложити у кесе, канте и контејнере, да не би угрожавао

животну средину. Овакав отпад се сакупља и одвози на најближу трансфер станицу или РЦУО, као и комунални отпад настао у нормалним околностима.

Животињски отпад

Мртве или заражене животиње настале у ванредним ситуацијама треба уклонити у складу са упутствима која су дата у прописима и законима, на простор одређен за одлагање ове врсте отпада, дефинисан од стране локалне самоуправе.

Пољопривредни производи

Оштећене или потенцијално неисправне пољопривредне производе и храну треба уклонити да би се умањили непријатни мириси, и спречило размножавање глодара. Прекомерно размножавање глодара може да доведе до ширења заразних болести.

Уколико оштећене производе није могуће прерадити они се могу транспортовати у Регионални центар за сакупљање отпада, где се могу третирати на компостилишту или одложити на тело депоније.

Инертни отпад

Ванредне ситуације могу резултовати обимним оштећењима животног простора, укључујући зграде, помоћна средства и дрвеће. Отпад од крхотина, настао оштећењем објеката или помоћних средстава обично се сматра инертним отпадом. Инертни отпад укључује метал, дрво, цигле, бетон, изолације, керамику, пластику и стакло.

Најчешће представља и највећу количину отпада коју треба уклонити у оваквим ситуацијама. Инертни отпад од крхотина и дрвећа, има најнижи приоритет у сакупљању после ванредне ситуације, због најмање опасности по јавно здравље и животну средину. И поред овога инертни отпад је потребно прикупити што брже да би што пре био успостављен неометан саобраћај и била омогућена поправка оштећене инфраструктуре.

У случају велике количине отпада насталог у ванредним ситуацијама надлежни органи за поступање у ванредним ситуацијама са надлежним органима јединице локалне самоуправе би по хитном поступку требало да утврде локације на којима би се привремено складиштио/одложио прикупљени отпад. Пожељно је да одабрана локација буде тачно дефинисана површина на којој је неопходно одвојено разврстати горе наведене врста отпада у складу са приоритетима. Локалне самоуправе у сарадњи са Кризним штабовима и Одсеком за ванредне ситуације треба да обезбеде да се изврши чишћење и уколико је потребно деконтаминацију одабраних локација, након завршеног процеса сакупљања и транспорта отпада на даље поступање. Локалне самоуправе би требало да сачине извештаје о процени штете, са релевантним подацима о количини и врсти сакупљеног, транспортованог, преузетог (од оператера) и одложеног отпада, о стању регионалног центра за сакупљање отпада, стању и количини уништених контејнера, механизацији и остале неопходне опреме за несметано функционисање надлежног јавно комуналног предузећа.

У зависности од саме ванредне ситуације треба размотрити успостављање посебних телефонских линија и електронске поште, на које може становништво да се обрати за савет или помоћ у поступању са насталим отпадом.

6. МЕРЕ САНАЦИЈЕ НЕУРЕЂЕНИХ ДЕПОНИЈА

Историјат и преглед постојећег стања

Важећим Локалним Планом управљања отпадом за територију Града Суботица до 2020.године у поглављу 15 - *Мере санације неуређених депонија* на бази података из 1999. године биле су евидентираних 53 дивље депоније у 16 насељених места, на територији Града Суботица. На њима је процењено време од када се отпад одлаже на локацији, захваћена површина под отпадом, количина отпада, као и финансијска средства потребна за уклањање отпада – трошкови превоза до сметлишта. Констатоване су разне врсте отпада (комунални отпад, грађевински шут, органски отпад, амбалажни отпад, угинуле животиње, кабасти отпад) а количине по појединачним локацијама кретале су се од 40 m³ па и до 225.000 m³. Као предлози за решавање, препоручена су уклањања, практично премештања на простор „званичне“ депоније али то само за мање количине отпада, док су за веће површине и количине отпада, због сложености поступка уређивања локације, планирана континуална уклањања, у складу са финансијским средствима.

Поред мера за уклањање отпада препоручена су деловања на плану системског уређивања управљања отпадом, а која су обухватала квалитетнију организацију одношења отпада из свих насељених места, преиспитивање динамике и учесталости одношења кабастог отпада, уређења центара за сакупљање посебних токова отпада, учесталију инспекцијску контролу, информисање и образовање, дакле све оно што би дугорочно обезбедило успостављање уређенијег система управљања отпадом, чиме би се смањила могућност настајања дивљих депонија, а тиме и штете и ризици на животну средину.

У протеклом периоду, од 2011 до 2017., из средстава Фонда за заштиту животне средине, путем ЈКП „Чистоћа и зеленило“ суфинансиране су, у складу са тачком 9. поглавља 18. Локалног плана, активности на уређењу 23 локације из евиденције дивљих депонија на територији Града. Према налазима Секретријата за инспекцијско надзорне послове, реализоване су и суфинансиране мере спречавања настајања дивљих депонија, као и уклањања и уређења сметлишта.

Дивље депоније евидентираних на територији Град Суботица су најчешће места ван насеља поред путева, пруге у позајмиштима песка, глине, ободи шума где је одношен отпад, места где се често после одношења и уређења поново одлагао отпад, на истом месту на коме је загађивао окружење. Одношењем тј. премештањем на локацију „званичне„ депоније „Александровачка бара“ а са аспекта утицаја и угрожености окружења, нема значајније разлике између дивљих депонија и „званичних“ сметлишта. Нити локације дивљих депонија, нити локације сметлишта нису место за санитарно одлагање отпада, тј. простор није посебно уређен за трајно, организовано и сигурно одлагање отпада, и не поседује опремљеност да на адекватан начин осигура заштиту и најмањи ризик по здравље људи и животну средину.

На локацији „Александровачка бара“ постоји контролисан прихват отпада, са мерењем и евиденцијом допремљених количина отпада, планом разастирања отпада, као и делимично изграђеним системом за ослобађање депонијског гаса из тела сметлишта. У тренутку почетка оперативног рада Регионалног центра за сакупљање отпадом обавеза је да се затвори поменуто сметлиште.

Поред овог сметлишта на територији Града Суботица постоје и друга места на којима се у протеклом периоду отпад одлагао дужи низ година, а за која се према начину рада може констатовати да је:

1. отпад истоваран без икаквог плана, без разастирања и компактирања (Керска циглана у Суботици);
2. отпад истоваран без надзора (Мајдан песка Талентерем у Хајдукову, „Медопродукт“ Доњи Таванкут);
3. отпад истоваран уз делимично надзирање (Бајмочка циглана у Бајмоку, Чантавир „Конвал“- Тополски пут).

Све дивље депоније и сметлишта, на којима се у протеклом периоду одлагао отпад, као и сметлишта под делимичним надзором, сматрају се неуређеним и неконтролисаним просторима, који поред пејзажно естетски нарушеног изгледа простора, трајно загађују ваздух, земљиште, подземне воде, биљни и животињски свет и здравље људи, те је потребно спровести мере за промену таквог лошег стања кроз :

- Премештања отпада одвожењем до локације која испуњава услове за одлагање отпада
- Сортирањем и предајом корисних компонената оператерима са дозволом

Ради обезбеђивања услова за промену постојећег стања, и постизање жељених циљева за решавање неуређених одлагалишта отпада (дивљих депонија и сметлишта), а узимајући у обзир евиденције из Локалног Плана, потребно је предузети следеће активности:

1. Преиспитати постојеће базе података и прикупити актуелне информације о дивљим депонијама и неуређеним одлагалиштима ради снимања и процене штетности за животну средину (административи и географски подаци, опис услова, начина рада и опремљености сметлишта, резултате мерења);
2. Анализирати и обрадити прикупљене податке, груписати евиденције локација за сметлишта односно дивље депоније и одредити компоненте штетности по животну средину и здравље људи узимајући у обзир локацију одлагалишта: грађевински реон, ванграђевински реон; зоне насељености и/или зоне одмора и рекреације, захваћену површину односно процењену количину отпада, удаљеност водозавода, (заштићених делова природе), а са циљем одређивања приоритета за потребним даљим деловањем

Пројекат истраживања и испитивања

За одабаране локације, (из тачке 2) ради утврђивања меродавне угрожености животне средине, дефинисати врсте и обим испитивања: геолошке, хидрогеолошке карактеристике локације, (састав и карактеристике подлоге, пропустљивост, садржај загађујућих материја у земљишту, ниво и састав подземних вода).

1. констатација знакова који могу указати на присутну контаминацију (видљиве последице загађења);
2. приближна површина, и/или запремина потенцијално захваћена загађењем;

3. шематски приказ очигледног или претпостављеног распрострањања загађујућих материја (контаминације), унет у одговарајућу карту, копију плана или скицу направљену руком или рачунаром;
4. положај и удаљеност осетљивих објеката и садржаја, са шематским приказом на карти;
5. процена могућег утицаја на осетљиве објекте и садржаје.

Од осетљивих објеката и садржаја потребно је посебно издвојити и обрадити положај, удаљеност и могуће утицаје на:

- a. изворишта објеката за снабдевање водом за пиће;
- b. стамбена и друга подручја у којима бораве људи;
- c. заштићена природна и културна добра;
- d. отворене водотоке;
- e. инфраструктурне објекте;
- f. количине и концентрација опасних материја на локацији и њихов утицај на животну средину.

Потребно је приказати на прегледан начин све опасне материје које се налазе на локацији, односно издвојити битне карактеристике са становишта могућих последица по живот и здравље људи и животну средину кроз приказ за опасне материје физичке и хемијске особине, отровност, еко-токсичност, концентрације које су одређене као граничне вредности емисије у ваздуху, ниво загађујућих материја у медијумима животне средине, запаљивост, корозивност, термичка и хемијска постојаност.

Донети Одлуку о редоследу приоритета на основу свеобухватног сагледавања стања, вреднујући теренска циљна испитивања и резултате налаза о испитиваном квалитету параметара животне средине из пројекта истраживања, као и одредбе Уредбе о утврђивању критеријума за одређивање статуса угрожење животне средине и приоритета за санацију и ремедијацију ("Сл. гласник РС", бр. 22/2010).

Пројектно решење израдити у складу са Правилником о методологији израде пројеката санације и ремедијације („Сл. гласник РС“ бр.75/14) и категоријама дефинисаним на бази времена рада и/или затварања сметлишта.

7. НАДЗОР И ПРАЋЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ АКТИВНОСТИ И МЕРА

Мониторинг и ревизија су основни делови процеса имплементације. Мониторинг ће одредити да ли су активности из ЛПУО постигнуте и да ли је отпад у хијерархији у складу са принципима националне стратегије управљања отпадом. Локални индикатори ће такође допринети дајући свеукупно сагледавање управљања отпадом.

Секретаријат надлежан за заштиту животне средине на основу претходно прибављених података подноси годишње извештаје о имплементацији ЛПУО Градоначелнику града Суботице до 31. марта текуће године, са кратким приказом развојног плана за наредну годину. На тај начин ће бити означен напредак и обележена кључна питања која треба разматрати у наредном периоду. Процес избора најприхватљивијих опција за животну средину је озбиљан и осетљив процес, који укључује локалну самоуправу и велики број заинтересованих страна. Годишњи извештаји ће бити доступни јавности објављивањем на Интернет страницама Града Суботице.

ЛПУО се поново разматра након пет година и по потреби ревидира и доноси се за наредних десет година. Циљ разматрања и ревидирања је провера најбољих прихватљивих опција за животну средину зависно од социјалног, економског, технолошког и институционалног развоја, који треба да доведе до побољшања начина поступања са отпадом. Такође, том приликом се може извршити и усклађивање ЛПУО са евентуалним променама у законској регулативи која се односи на управљања отпадом.

Локална самоуправа је дужна да обезбеди услове за спровођење ЛПУО, али и да врши надзор над његовим спровођењем. Надзор над радом предузећа која врше делатности које су обухвачене ЛПУО врши секретаријат надлежан за комуналне послове града Суботице. Инспекцијски надзор и изрицање мера као и казни за непоштовање одредби градских одлука којима се уређује управљање отпадом врши инспекцијско-надзорне послове.

8. ПРОЦЕНА ТРОШКОВА И ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА ЗА ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ

Регионалним планом управљања отпадом, с обзиром да Регионални центар за управљање отпадом још није почео са радом, није утврђен тарифни систем за третман и одлагање отпада, због чега у овом тренутку није могуће направити одговарајуће процене трошкова. Предвиђено је да ЈКП тарифу за одлагање отпада наплаћује становништву, на основу принципа загађивач плаћа, при чему ће у складу са дефинисаним ценама у уговорима плаћати услугу третмана и одлагања отпада Регионалном предузећу. На цену коју крајњи потрошачи плаћају ће утицати и повећање дужине транспортног пута до РЦУО, као и тарифа коју ЈКП плаћа Регионалном предузећу за депоновање отпада. Узимајући у обзир социјални аспект, максимална прихватљива тарифа за просечно домаћинство је у Регионалном плану управљања отпадом, за Суботички регион процењена на 67,2 € годишње по домаћинству.

Препорука је да се услуга сакупљања и одношења отпада обрачунава по члану домаћинства, а у прелазном периоду, до формирања одговарајуће базе података са регистром домаћинстава и броја чланова, препоручује се обрачун по домаћинству. Када је у питању наплата одношења комуналног отпада и отпада сличног комуналном који генеришу правна лица и привредни субјекти, препоручује се обрачун који ће узети у обзир број запослених и друге факторе који су у корелацији са количином генерисаног комуналног отпада. Важно је напоменути да се ово не односи на комерцијални и индустријски отпад, за чије збрињавање правна лица закључују уговоре са овлашћеним оператерима.

Локална самоуправа ће, ревизијом одлуке којом се уређује управљање отпадом, у сарадњи са ЈКП утврдити методологију обрачуна, динамику и рокове за прелазак са постојећег на нови систем обрачуна. За реализацију планираних активности везаних за успостављање организованог сакупљања отпада на целој територији и увођење примарне селекције, потребно је спровести техничко опремање, које обухвата набавку недостајуће опреме приказане у Табели 6.

Табела 6 – преглед потребних средстава за набавку недостајуће опреме

Врста опреме	Количина (број)	Процењена цена са трошковима монтирања и поделе (РСД)	Укупно (РСД)
Недостајуће зелене канте (120l)	15 000	2 300	34 500 000
Недостајуће плаве канте (120l)	28 000	2 300	64 400 000
Аутосмећари (22 m ³)	11	15 500 000	170 500 000
Укупно (РСД)			269 400 000

Процењени трошкови санације сметлишта „Александровачка бара“, сходно Локалном плану управљања отпадом који је усвојен 2011. године, износили су око 3 200 000 €. Узимајући у обзир да сметлиште (због непостојања локације за санитарно одлагање пре завршетка Регионалне депоније) није затворено у предвиђеном року и да је на предметној локацији током протеклих година настављено са одлагањем отпада, прецизнију процену ће бити могуће урадити након завршетка пројектно-техничке документације.

Процена трошкова санације дивљих депонија и неуређених одлагалишта биће обављена након детаљног снимања стања и утврђивања листе приоритета за санацију.

Средства за реализацију биће обезбеђена од наплате комуналне услуге грађанима, у буџету Града Суботице (путем Фонда за заштиту животне средине и из других извора), путем конкурса и донација, као и других извора у складу са законом.

9. РОКОВИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И АКТИВНОСТИ

Планиране мере и активности са роковима за извршење дате су у Табели 7.

Табела 7 – Планиране мере и активности са главним носиоцима и роковима реализације

Планиране мере и активности	Носилац	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Доношење Локалног плана управљања отпадом	ГС	x										
Ревизија и усаглашавање општих аката локалне самоуправе са Локалним и Регионалним планом управљања отпадом	ГС	x	x									
Побољшање саобраћајне инфраструктуре у оквиру РСУО (проширење Биковачког пута)	ПЗУП	x	x									
Покривање целе територије локалне самоуправе организованим сакупљањем и одвожењем отпада	ЈКП	x	x	x	x	x						
Дефинисање и преиспитивање динамике пражњења зелених, плавих и жутих посуда	ЈКП	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Набавка посуда за сакупљање отпада са циљем покривања целе територије организованим сакупљањем и одвожењем	ГС / ЈКП / РД	x	x	x	x	x	x					
Набавка додатне опреме за проширење техничких капацитета ЈКП	ГС / ЈКП	x	x	x	x	x	x					
Ревидирање плана постављања контејнера у складу са увођењем примарне селекције и регионалног концепта (зелени, плави, жути контејнери)	ПЗУП	x	x									
Израда плана организовања акција интензивнијег сакупљања зеленог биоразградивог отпада (лишће, трава, гране) у периоду када се генерише већа количина ове врсте отпада.	ЈКП	x	x									
Промовисање и подстицање издвајања биоразградивог отпада на месту настанка, као и компостирања на лицу места тамо где за то постоје услови	ГС/РД/ЈКП	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Израда плана организовања акција сакупљања отпада по насељеним местима, за отпад који се не може или не сме одлагати у посуде за	ЈКП	x	x									

Планиране мере и активности	Носилац	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
сакупљање												
Проширење мреже центара за сакупљање отпада (ЦЗСО) тако да се они налазе на местима која су лако доступна грађанима	РД / ЈКП	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Престанак одлагања комуналног отпада на сметлиште "Александровачка бара" (престанак одлагања отпада)	ГС/ЈКП	x										
Снимање стања дивљих депонија и неуређених одлагалишта и утврђивање листе приоритета за санацију	ГС	x	x									
Израда пројектне документације и прибављање сагласности на пројекат санације сметлишта "Александровачка бара"	ЈКП / ГС	x	x									
Реализација пројекта санације и ремедијације сметлишта "Александровачка бара"	ГС / ЈКП			x	x	x	x	x	x	x	x	x
Санација дивљих депонија и унапређење превентивних мера	ГС / ЈКП	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Подизање свести грађана о важности успостављања селекције отпада на месту настанка	ГС / ЈКП / РД	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ревизија ЛПУО и усклађивање са националним прописима	ГС						x					
Израда новог ЛПУО	ГС										x	x

ЈКП – ЈКП Чистоћа и зеленило Суботица

ГС – Град Суботица

РД – Регионална депонија д.о.о. Суботица

ПЗУП – Предузеће за управљање путевима, урбанистичко планирање и становање Суботица

10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Завршетком изградње Регионалног центра за управљање отпадом Суботичког региона, створиће се услови за прелазак на регионални концепт управљања отпадом. Приоритет за успешно управљање комуналним отпадом у предметном периоду је увођење организованог сакупљања и одвожења отпада на целој територији Града Суботице, увођење разврстања на месту настанка, затварање и санација постојећег сметлишта и санација дивљих депонија.

Узимајући у обзир да се регионални центар за управљање отпадом представља прво комплетно постројење ове врсте у нашој земљи, као и да је Регионалним планом управљања отпадом предвиђено да се одређене процене везане за рад система, као и припрема појединих процедура обаве по почетку пробног рада, у тренутку израде овог плана не располажемо свим релевантним подацима значајним за дугорочно планирање.

Недостатак техничких и кадровских капацитета овлашћених предузећа (услед важеће забране запошљавања у јавном сектору и недостатка финансијских средстава за набавку недостајуће опреме), као и неизвестан датум завршетка радова на изградњи Регионалног центра, представљају ризике који могу утицати на динамику и успешност реализације Плана.

По прикупљању свих релевантних података, по пуштању Регионалног центра у рад, приступиће се ревизији Плана, у складу са законом.